

Landskapet i Alstahaug kommune

Kommuneplanens arealdel med sjøarealene 2016 - 2022

Rapport, datert 14. april 2015

Innhold

Innledning	3
Den Europeiske landskapskonvensjonen	4
Landskapsklassifisering	4
Landskapet i Alstahaug kommune	5
Landskapselementer	5
Sentrale landskapsformasjoner	6
Landskapskategorier	7
Øylandskapet	9
Åpent kulturlandskap på Søvik	11
Variert kulturlandskap i Kleivaområdet	14
Randsonen mellom landbrukspåvirket kulturlandskap og tettstedpreget bylandskap	15
Helhetlige og verdifulle kulturlandskap	16
Område med avlange landskapsrom	19
Gjengroingspreget landskap	20
Oppsummering og konklusjon	22
Vedlegg	24

Innledning

Landskapsbeskrivelsen er utarbeidet av plansektor, og er en delrapport i arbeidet med å rullere kommuneplanens arealdel.

Alstahaug kommune har et mangfoldig og til dels storslagent natur og kulturlandskap. Det er viktig å være bevisst på dette særpreget og tilrettelegge for arealbruk som bevarer og utvikler kommunens verdier når det gjelder natur - og kulturlandskap. Trusler knyttet til bevaring og bruk landskapet kan være uønsket bygge - og anleggsvirksomhet, gjengroing som følge av opphør av landbruksvirksomhet samt annen uheldig virksomhet.

Landskapsbeskrivelsen er enkel og baserer seg på feltarbeid samt kart og ortofotoanalyse. Målet er å beskrive landskapet i Alstahaug kommune på et overordnet nivå. Beskrivelsen skal danne grunnlaget for vurderinger og prioriteringer i kommuneplanens arealdel. I tekstdelen er det brukt mye bilder for å vise typiske landskapstyper i ulike deler av kommunen. Et analysekart følger som vedlegg til tekstdelen. Der det planlegges større inngrep eller omdisponeringer vil det være nødvendig med mer detaljert landskapsanalyse.

FIGUR 1: FJELLKJEDEN SYV SØSTRE ER SÆRPREGET OG KARAKTERISTISK . I FORGRUNNEN SER VI DET MANGFOLDIGE KULTURLANDSKAPET I OMRÅDET .

Den Europeiske landskapskonvensjonen

Norge godkjente den europeiske landskapskonvensjonen den 23. oktober 2001. Konvensjonen trådte i kraft i 1. mars 2004.

Konvensjonen omfatter alle typer landskap; by- og bygdelandskap, kyst- og fjellandskap. Den handler om verdifulle landskap, ordinære landskap og om landskap som kan trenge reparasjon. Landskapet er i stadig endring. Konvensjonen tar ikke sikte på å hindre endringer men å påvirke endringene i en retning som folk ønsker. Konvensjonen legger særlig vekt på landskapet der folk bor og arbeider og der barn vokser opp. Landskapskonvensjonen forplikter alle nivåer i forvaltningen til bevisstgjøring omkring landskapsverdier.

Per mai 2014 har 40 land signert konvensjonen og forpliktet seg til å:

- vurdere om landskap er godt nok ivaretatt i lovverket,
- integrere landskap i politikk på områder som kan ha direkte eller indirekte innvirkning på landskap,
- forbedre de faktiske kunnskapene om egne landskap,
- utdanne fagfolk og fremme undervisningsopplegg i skoler og universiteter,
- bidra til å bevisstgjøre folk i det sivile samfunnet, private organisasjoner og offentlige etater,
- gi befolkningen, lokale og regionale myndigheter og andre mulighet for å medvirke i landskapspolitikken,
- legge til rette for samarbeid over landegrensene på lokalt og regionalt nivå.....".

Landskapsklassifisering

Miljøverndepartementet er ansvarlig for oppfølging av Landskapskonvensjonen. For å bedre kunnskapsgrunnlaget ble det igangsatt arbeid med å klassifisere landskapet i Norge.

Klassifiseringen er ment som en helhetlig beskrivelse og kategorisering av landskap.

Kartlegging tar videre sikte på systematisk beskrivelse av regional variasjon i landskap. I følge Miljøverndepartementet skal kartleggingen være et nøytralt og etterprøvbart kunnskapsgrunnlag for analyser tilpasset mange formål. Denne databasen har stor praktisk betydning for arealplanlegging, regional og kommunal planlegging og er til stor nytte ved vurdering av enkelttiltak, enten det gjelder vern, annen forvaltning eller utbygging.

I Alstahaug har vi følgende landskapstyper:

KF4 – Åpent fjordlandskap med sterkt infrastrukturpreg,

KS8 – Strandflata med myr, infrastruktur og jordbruk,

IA13 – Lågfjell med tindelandskapspreg,

KF1 – Åpent fjordlandskap,

KS4 – Strandflatas skjærgårdslandskap,

KS5 – Strandflatas øyer med jordbrukspreg,

KS7 – Strandflata med høy infrastruktur- og jordbrukspreg,

IA12 - Restfjell med tindelandskapspreg.

Når inngrep og tiltak skal vurderes vil type landskap være avgjørende for hva slags konsekvenser tiltaket får. Den karakteristiske strandflata som preger sentrale deler av Alstahaug, er viktige landbruksområder og har for det meste et åpent og frodig kulturlandskap. Disse strandflatene er imidlertid under press knyttet til bl.a. vegbygging og annen infrastruktur. Konsekvensene for landskapsopplevelsen er stor når det gjelder inngrep i strandflatene.

Landskapet i Alstahaug kommune

I arbeidet med å beskrive landskapet i Alstahaug er det utarbeidet kart som viser viktige landskapselementer. I tillegg viser kartet ulike landskapskategorier med fokus på særpreg og karakter. Koder i teksten refererer til angivelser på analysekartet.

Landskapselementer

- Sentrale og karakteristiske landskapsformasjoner, som fjellkjeden Syv Søstre og Røøya, er vist med svart farge. Fjellformasjonene sitt særpreg og karakter gjør dem lett gjenkjennelig, og de kan derfor betraktes som identitetsskapende.
- Sentrale landskapsformasjoner som Åsen i Sandnessjøen er vist med grå farge,
- Mindre åser og småkoller er vist med brun farge. Disse kan være svært viktige for vår opplevelse av landskapet.

Sentrale landskapsformasjoner

FIGUR 2: MOTIV FRA AUSTBØ MED FJELLKJEDEN SYV SØSTRE I BAKGRUNNEN.

FIGUR 3: RØØYA, SETT FRA MINDLAND, ER EN SÆRPREGET FJELLFORMASJON.

FIGUR 4: KALBERHAUGEN PÅ TJØTTA ER EN AV DE MANGE VIKTIGE, MEN MINDRE ÅSER/KOLLER I KOMMUNEN .

Landskapskategorier

- Sandnessjøen, Søvik og Tjøtta er de tre tettstedene i kommunen. Områder med boliger, butikker og annen aktivitet er markert med gult.
- Områder preget av industri, havn eller andre aktiviteter som flyplass er markert med rødt.
- Arealer med større landskapsinngrep eller skjemmende virksomhet er markert med lilla. Dette er stort sett arealer med massetak, industri og næringsvirksomhet.
- Øylandskapene er markert med blått. Dette er typiske landskapsområder på Helgelandskysten.
- De aller fleste delene av Alstahaug kommune er påvirket av landbruksaktivitet eller annen virksomhet. Kulturlandskapsområdene er markert med grønt, og har stort mangfold og variasjon.
 - Søvik har et åpent kulturlandskap. Landskapet i dette området preges av frodighet og landbruksaktivitet. I tillegg gjør elvedrag og furuskog kulturlandskapet opplevelsesrikt og variert. Åpent kulturlandskap har man også på Austbø, Tjøtta, Hamnes og Mindland.

- Kleivaområdet er det et åpent og variert kulturlandskap. Området preges av stort mangfold med landbruksområder, bebyggelse, skog, beiter og vassdrag.
 - Kulturlandskap med variert kulturpåvirkning er markert med VK på analysekartet. Slike områder finner man bl.a. på Offersøy.
 - De mer gjengroingspregede arealene i kommunen har betegnelsen SK (gjengroingspreget kulturlandskap) på analysekartet. Vi finner denne type områder sør i kommunen - på Tjøtta og Svines. I tillegg er det slike arealer på Austbø.
- Sandnesområdet mellom meieriet og Syv Søstresenteret er randsone mellom landbrukspåvirket kulturlandskap og tettstedpreget område i Sandnessjøen. En del av disse landbruksarealene er omdisponert til utbygging. Området er markert med grønt og har rød, beskrivende tekst.
 - Fjellformasjonene er for det meste avlange med en sør-vest- retning. Mellom Søvik og Alstahaug er det mange og til dels avlange landbruksareal mellom de lange åsryggene. Et svært sentralt område er landskapsrommet med Petter Dass-museet. Dette er et historisk og svært sentralt kulturlandskap med tilhørende bygninger. På analysekartet er arealet markert med grønt og har grønn, beskrivende tekst.
 - Tjøtta og øysamfunnene på Blomsøy, Hestøysund og Skålvær er kartlagte kulturlandskap fra sentralt hold. Disse områdene har verdier knyttet til kontinuitet i landbruksdrift og landskapspreg. Områdene betraktes derfor som helhetlige. Disse kartlagte kulturlandskapene er skraveret.
 - Helgelandsbrua, med tilgrensende storslagent landskap, har en identitetsskapende funksjon. Bakgrunn for dette er at brua har en karakteristisk utforming og er et landemerke. Området representerer en innfallsport til Alstahaug kommune. Arealet er markert med svart fordi det, i likhet med fjellkjedene Syv Søstre og Røøya, er kjente landemerker.

FIGUR 5: HELGELANDSBRUA MED OMKRINGLIGGENDE OMGIVELSER ER ET SENTRALT LANDSKAPSRUM.

Øylandskapet

FIGUR 6: KYSTLANDSKAPET I ALSTAHUG MED SMÅ OG STORE ØYER OG HOLMER. FÅ AV DISSE ØYENE ER BEBODDD I DAG. PÅ BILDET SER VI SKOTSVÆR .

FIGUR 7: ØYLANDSKAPET I TILKNYTNING TIL SKÅLVÆR

FIGUR 8: KARTLAGT KULTURLANDSKAP PÅ SKÅLVÆR SOM ER AVHENGIG AV BEITING FOR Å OPPRETTHOLDE SITT PREG.

Åpent kulturlandskap på Søvik

FIGUR 9: KARTUTSNITT SØVIK

FIGUR 10: DET ÅPNE KULTURLANDSKAPET PÅ SØVIK MED DØNNMANN I BAKGRUNN.

FIGUR 11: ÅPENT KULTURLANDSKAP I SØVIKOMRÅDET, SLIK DET OPPLEVES FRA FV17 NÅR MAN KOMMER FRA SØR.

FIGUR 12: INNENFOR DET ÅPNE KULTURLANDSKAPET PÅ SØVIK FINNER VI LANDSKAPSELEMENTER SOM HERTNELVA. DENNE BIDRAR TIL Å SKAPE MANGFOLD I OPPLEVELSEN AV LANDSKAPET.

FIGUR 13: FURUSKOEN PÅ DALSKOEN GIR OPPLEVELSE AV ET MANGFOLDIG KULTUR - OG NATURLANDSKAP. FJELLKJEDEN SYV SØSTRE SEES I BAKGRUNNEN.

Variert kulturlandskap i Kleivaområdet

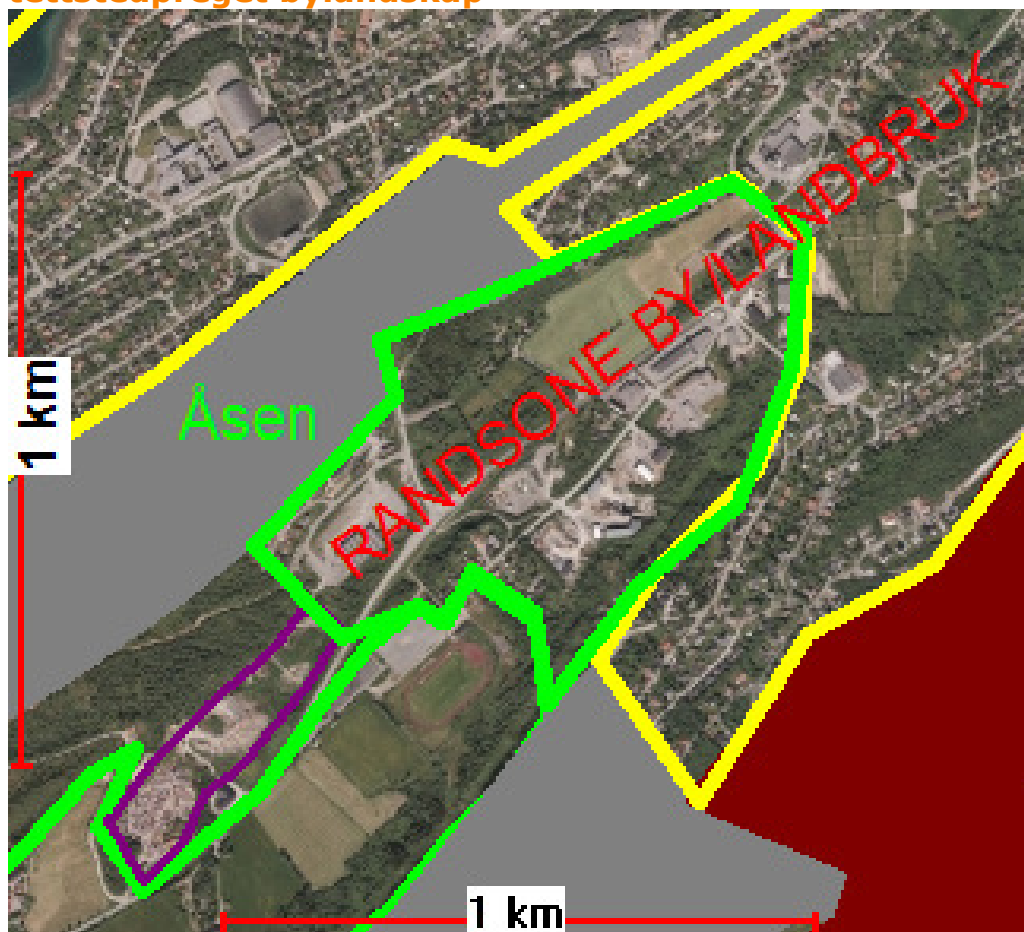

FIGUR 14: KARTUTSNITT KLEIVAOMRÅDET

FIGUR 15 KULTURLANDSKAPET I KLEIVAOMRÅDET PREGES AV STORT MANGFOLD MED STØRRE OG MINDRE FULLDYRKA AREALER, LANDBRUKSBEBYGGELSE, SKOG, VASSDRAG OG BEITER.

Randsonen mellom landbrukspåvirket kulturlandskap og tettstedpreget bylandskap

FIGUR 16: KARTUTSNITT RANDSONEOMRÅDET

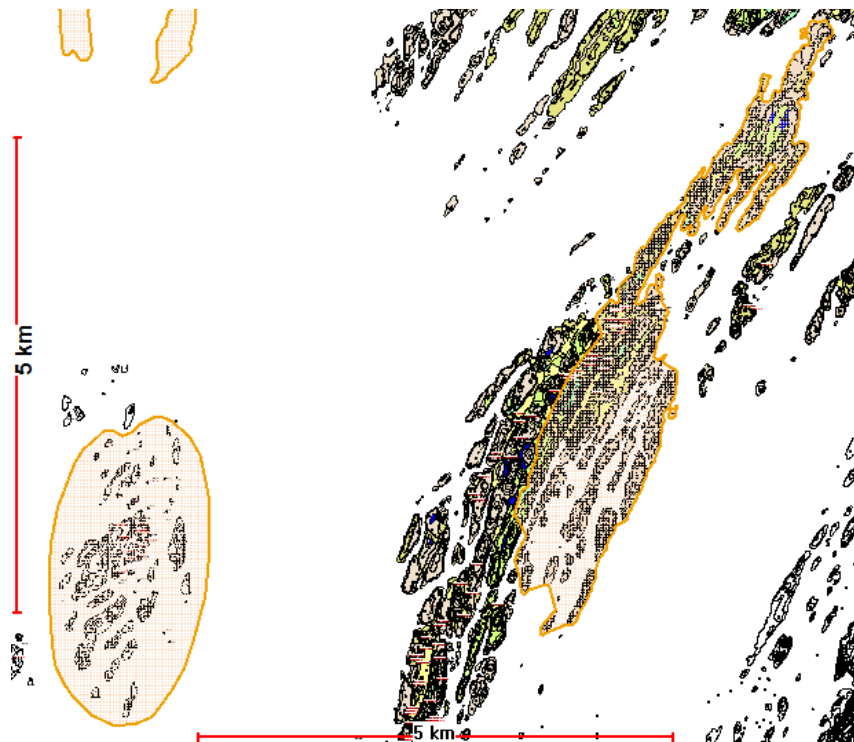

FIGUR 17: LANDBRUKSOMRÅDET PÅ SANDNES SOM DANNER RANDSONEN MOT TETTSTEDET SANDNESSJØEN. FJELLKJEDEN SYV SØSTRE SEES I BAKGRUNNEN.

Helhetlige og verdifulle kulturlandskap

FIGUR 18: MOTIV FRA SKÅLVÆR SOM ER DEL AV DET UTVALGTE KULTURLANDSKAPET I ALSTAHaug.

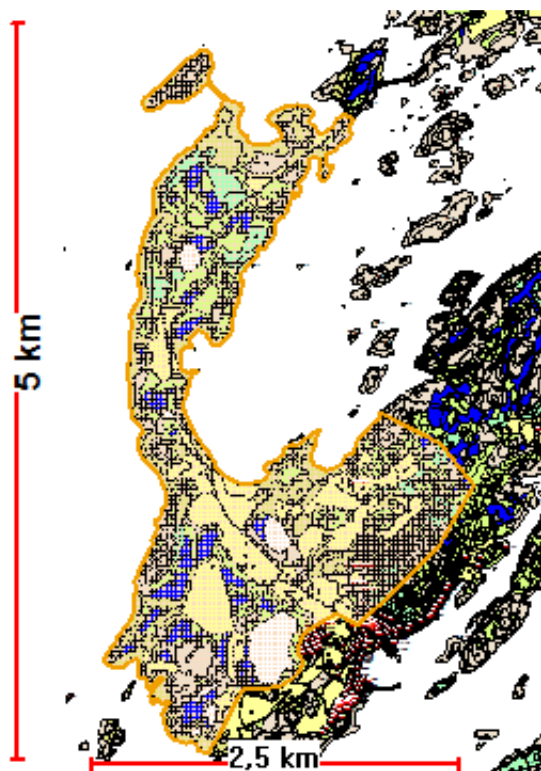
FIGUR 19: KARTLAGT KULTURLANDSKAP ER SKRAVERT - SKÅLVÆR OG BLOMSØY-HESTØYSUND

FIGUR 20: GLIMT FRA DET UTVALGTE KULTURLANDSKAPET PÅ BLOMSØY. FOTO RAGNA GUNN BYE

FIGUR 21: GLIMT FRA DET UTVALGTE KULTURLANDSKAPET PÅ BLOMSØY. FOTO RAGNA GUNN BYE

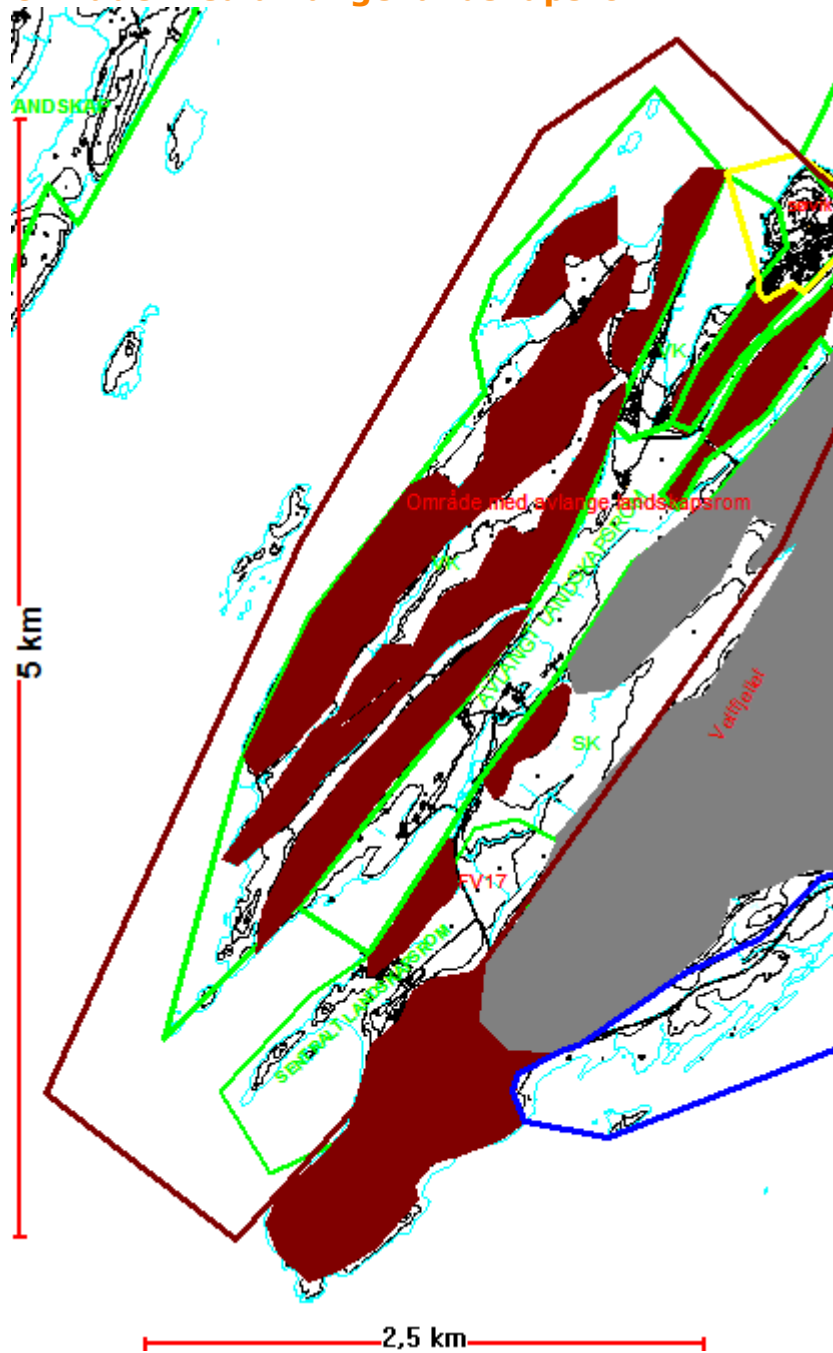

FIGUR 22: KARTUTSNITT FRA TJØTTA . DET SKRAVERTE OMRÅDET ER DEFINERT SOM HELHETLIG KULTURLANDSKAP

FIGUR 23: KULTURLANDSKAPET PÅ TJØTTA ER DEFINERT SOM HELHETLIG. DET ER ET ÅPNET LANDSKAP RIKT PÅ KULTURMINNER . DET INTENSIVE LANDBRUKSDRIFTA BIDRAR TIL AT OMRÅDET ER ÅPENT OG STORSLAGENT.

Område med avlange landskapsrom

FIGUR 24: KARTUTSNITT OVER OMRÅDE MED AVLANGE LANDSKAPSRUM. ALSTAHAUGTUNET LIGGER LENGST SØR I DETTE OMRÅDET

FIGUR 25: KARTUTSNITT NORD-OFFERSØY

FIGUR 26: GJENGOINGSPREGET KULTURLANDSKAP PÅ OFFERSØY.

FIGUR 27: GJENNGROINGSPREGET KULTURLANDSKAP PÅ SVINES

FIGUR 28: GJENNGROINGSPREGET KULTURLANDSKAP PÅ AUSTBØ MED INNSLAG AV ENKELTE FRITIDSHUS.

Oppsummering og konklusjon

Alstahaug kommune har en storslaget og mangfoldig natur- og kulturlandskap som skal ivaretas i arealplanleggingen. Landskapet er i stadig endring. Dette skyldes både arealbruksendringer, fraflytting og forfall av bygninger samt gjengroing pga. opphør av slått og beite. Gjengroingen er til dels blitt ganske omfattende. Det er begrensede muligheter for å påvirke gjengroingsprosessen i forbindelse med kommuneplanens arealdel.

Følgene momenter er sentralt i planarbeidet:

Område	Betegnelse på analysekart	Retningslinjer
Syv Søstre og Røøya	Svart	De sentrale landskapsformasjonene er viktige for opplevelsen av Alstahaug kommune når det gjelder estetikk og naturopplevelse. Det må ikke tilrettelegges for tiltak som kan ødelegge opplevelsen av disse landskapselementene. Dette gjelder alle typer terrenginngrep og tiltak som er søknadspliktige i henhold til plan- og bygningsloven.
Åsen i Sandnessjøen, Høgåsen og Vettfjellet	Grå	De sentrale landskapsformasjonene i kommunen skal det tas spesielle hensyn til når tiltak planlegges. Åssidene er eksponerte, og konsekvenser av eventuelle tiltak må utredes med perspektivskisser og terrengsnittbeskrivelser. Tiltak som kan påvirke silhuettvirkningen skal ikke tillates.
Diverse små koller og åsrygger	Brun	De mindre, åsene må vurderes særskilt dersom det planlegges tiltak som berører disse. Dersom planlagte tiltak vil påvirke effekten åsene har som vegger i landskapsrommene, skal avbøtende tiltak kreves. Perspektivskisser og snittanalyser må utarbeides som en del av utredningsarbeidet.
Kulturlandskapet i kommunen	Grønn	Kommunens varierte kulturlandskap må forvaltes, slik at områdenes særpreg bevares og videreutvikles.
Gjengroingspreget kulturlandskap	SK	Innenfor de gjengroingspregede områdene skal tiltak som bidrar til å åpne landskapet, fremmes.

Variert kulturlandskap	VK	Innen for de varierte kulturlandskapsområdene kan ulike typer tiltak tillates uten at helhetsbildet ødelegges. Landbruksvirksomheten har avgjørende betydning for at arealene har det varierte preget. Det skal derfor ikke legges til rette for tiltak som ødelegger for landbruksvirksomheten.
Søvik, Hamnes, Mindland, Tjøtta og Austbø	Åpent kulturlandskap	Innenfor de åpne kulturlandskapsområdene skal tiltak som planlegges vurderes ut fra konsekvensene for det åpne landskapet. Det skal ikke tillates virksomhet som ødelegger områdenes landbrukspreg. Bygninger og tiltak som planlegges skal ha dimensjoner og byggestil som glir naturlig inn i landskapet.
Kleivaområdet	Åpent og variert kulturlandskap	Områdets åpne og varierte preg skal ivaretas. Landbruksvirksomheten har avgjørende betydning for at arealene har det varierte preget. Det skal derfor ikke legges til rette for tiltak som ødelegger for landbruksvirksomheten.
Tjøtta, Blomsøy-Hestøysund og Skålvær samt flere områder	Skravert	I de kartlagte, helhetlige kulturlandskapsområdene skal det være fokus på tilrettelegging for en bærekraftig næringsutvikling og bosetting.
Området mellom Meieriet og Syv Søstresenteret	Randsone by/landbruk	Store deler av randsonen er omdisponert til utbygging. Området skal utvikles slik at bebyggelse og andre tiltak bidrar til en helhetlig opplevelse av kulturlandskapet.
Sandnessjøen, Søvik og Tjøtta	Gult	De tettstedspregede områdene skal planlegges nærmere der estetikk og gode helhetsløsninger vektlegges. Det skal legges spesielt vekt på å fremme et miljøvennlig bolig- og næringsmiljø.
Strendene, Breimo og	Lilla	For områdene med skjemmende landskapsinngrep skal avbøtende tiltak innarbeides i kommuneplanens arealdel samt i framtidige reguleringsplaner. Dette kan være krav

Radåsen		til flytting av virksomhet, landskapstiltak eller andre tiltak.
Øylandskapet	Blå	Det karakteristiske øylandskapet skal forvaltes slik at særpreget opprettholdes. Planlagte tiltak skal utredes med vekt på synliggjøring av konsekvenser for det åpne og særpregede kystlandskapet.

Vedlegg

Kartbeskrivelse

